

بررسی آینده برجام از دو جهت حائز اهمیت است؛ اول آنکه ما را در شناخت راهی که آمده ایم کمک می‌کند و نشان می‌دهد آمال و آرزوهای عده‌ای که روزگاری، اقتصاد را معطل دست‌های خارجی کردند به کجا رسیده است و دوم آنکه مشخص می‌کند باید چه تصمیمی در این برهه برای این قرارداد منعقدشده گرفت؟

خروج آمریکا از برجام را نمی‌توان به‌مثابه تصمیم خروج تنها یک کشور از توافقی چندطرفه قلمداد کرد بلکه برجام را می‌توان توافقی بین ایران و آمریکا دانست. حضور اروپایی‌ها و سایر کشورها در برجام نیز اساسا تأثیری در ماهیت برجام نمی‌گذارد، چراکه به گفته رئیس بانک مرکزی، حدود ۸۰ درصد تعهدات بدون فایده کشورهای ۵+۱ متوجه آمریکاست. علت این امر نیز به تحریم‌های ثانویه آمریکا برمی‌گردد. تحریم‌ها از حیث کسانی که ملزم به رعایت آن هستند به تحریم‌های اولیه یا تحریم‌های ثانویه تقسیم می‌شوند. تحریم‌های اولیه به تحریم‌هایی گفته می‌شود که فقط بین دو کشور تحریم‌شونده و تحریم‌کننده است؛ اما در تحریم ثانویه، کشور تحریم‌کننده، کشورهای دیگر را نیز مجبور به رعایت این قوانین تحریمی می‌کند و در صورت عدم رعایت، آنها را مورد مجازات قرار می‌دهد.

از این رو ادامه برجام بدون آمریکا مانند ادامه توافقی بدون طرف اصلی آن است. این موضوع به‌قدری فاحش است که در چند روز اخیر، هر روز خبری از معلق شدن قراردادهای شرکت‌های اروپایی با ایران به گوش می‌رسد. به‌طور مثال خبرگزاری «رویترز» خبر از تعلیق فعالیت‌های شرکت فرانسوی توتال داده است و اعلام کرده این شرکت فرانسوی احتمالا از پروژه پارس جنوبی کنار می‌کشد. توتال همچنین اعلام کرده در صورتی که تا پیش از چهارم نوامبر سال جاری میلادی (سیزدهم آبان) از سوی مقامات آمریکایی

جوابیه

وزارت امور اقتصادی و دارایی در پاسخ به مطلب منتشرشده در روزنامه «فرهنگستان» درخصوص رقم دقیق سرمایه‌گذاری خارجی در کشور در سال ۱۳۹۶ توضیحاتی ارائه کرد.

به گزارش شبکه اخبار اقتصادی و دارایی (شادا)، به نقل از سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، در پاسخ به مطلب منتشر شده درخصوص گزارش سال ۲۰۱۷ میلادی آنگتاد در مورد آمار و

گزارش

بارها به گوش‌مان خورده که مشکل اقتصاد ایران به ساختار آن مربوط می‌شود و بدون حل آن نمی‌توان به تحولات کلان اندیشید. از طرفی برای تحقق هر هدفی نیاز به ساختار متناسب با آن هدف خواهد بود. مساله اصلی برای یک اقتصاد، تولید و خلق ارزش است و تمامی فعالیت‌ها باید برای تحقق چنین هدفی صورت پذیرد. در بعد کلان چنین فعالیت‌هایی را می‌توان به دو قسمت تفکیک کرد؛ قسمتی را شبکه‌های تولید ارزش تشکیل می‌دهند و قسمت دوم را شبکه‌های توزیع ارزش. این دو شبکه در ارتباط نزدیکی با یکدیگر هستند و روی هم تأثیر می‌گذارند و به‌مرور زمان با یکدیگر تطابق کامل می‌یابند. کلیه فعالیت‌های اقتصادی در چنین بستری صورت گرفته و کیفیت این دو بستر است که ساختار اقتصاد یک کشور را مشخص می‌کند. ساختار فعلی اقتصاد کشور به‌گونه‌ای است که چرخه عمده فعالیت‌های اقتصادی متکی به نفت است و با جریان آن به گردش درمی‌آید. متاثر از چنین وابستگی‌ای، شبکه‌های تولید ارزش و توزیع آن شکل مخصوصی به خود گرفته‌اند، به‌گونه‌ای که افکار و طبقات گوناگون به نسبت صحیحی از مواهب آن بهره‌مند نمی‌شوند و اساسا با چنین ساختاری امکان تحقق عادلانه منافع همگان میسر نخواهد بود. اینکه امروز شاهد معضلات عظیمی نظیر سفته‌بازی گسترده، شکاف درآمدی قابل توجه، فقر اقشاری که به‌رغم ایفای نقش اساسی در شبکه تولید منافع، در مسیر شبکه توزیع منافع قرار ندارند، نهاده‌ینه شدن فساد اداری و هزاران مشکل دیگر هستیم ناشی از مناسب‌نبودن ساختار اقتصادمان است. اصلاح این ساختار اگرچه در کوتاه‌مدت و به‌نهایت به‌شدن بسیاری از تأثیرات، عادات و

اروپایی‌ها پس از خروج آمریکا از برجام با تعهدات‌شان چه می‌کنند؟

توافقی‌هایی که محکم نبود

معافیت تحریمی خاص دریافت نکنند، این شرکت وادار خواهد شد ادامه فعالیت‌های خود را در پروژه پارس جنوبی متوقف کند. از طرفی این وضعیت تنها به توتال ختم نمی‌شود و گروه خودروسازی «پی. اس.ای» (پژو-سیتروئن) نیز اعلام کرده سرمایه‌گذاری‌های خود را در ایران تعلیق می‌کند. این شرکت در بیانیه‌ای اعلام کرده است: «به‌منظور پیروی از قوانین آمریکا تا ششم آگوست، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری خود را در ایران به حالت تعلیق درمی‌آورد.» همچنین روزنامه انگلیسی «فایننشال تایمز» در این زمینه

نوشته است: «این گروه خودروسازی، آخرین شرکت فرانسوی است که اعلام کرده در صورت عدم کسب معافیت از تحریم‌ها از ایران خارج می‌شود.» توافقات پرزرق و برق دیگر نیز وضعیتی بهتر از این دو شرکت ندارند؛ شرکت هواپیمایی «ایران‌ایر» سفارش ساخت ۱۸۰ هواپیمای مسافربری را به دو شرکت بوئینگ و ایرباس داده بود. مجموع این قراردادها چیزی حدود ۴۰ میلیارد دلار برای این دو شرکت ارزش داشت که با خروج آمریکا از برجام «استیو منوچین»، وزیر خزانه‌داری آمریکا اعلام کرد مجوز فروش و صادرات

هواپیماهای این دو شرکت بزرگ به ایران لغو خواهد شد.

همه‌این اتفاقات بیانگر نقش اصلی آمریکا در رفع تحریم‌های ظالمانه علیه ایران است و نشان می‌دهد هیچ اراده مستقلی نمی‌توان برای کشورهای اروپایی قائل شد. از طرفی با وجود همه‌ضرهایی که شرکت‌های اروپایی تجارت کشورهای اروپایی با ایران وقتی در کنار حجم تجارت خارجی اروپایی‌ها با آمریکا قرار می‌گیرد تمایل به صفر

پیدا می‌کند. اینها صرفا بر مبنای مقایسه صرفه اقتصادی ایران و آمریکا برای اروپاست و

داشته باشیم و از زاویه دید اروپایی‌ها به قضیه بنگریم. حجم تجارت خارجی اتحادیه اروپا با آمریکا به گزارش بانک جهانی در سال ۲۰۱۷ معادل ۷۰۴ میلیارد دلار برآورد شده و این در حالی است که با ایران چیزی حدود ۲۳ میلیارد دلار است. درواقع همه اعداد و ارقام حاصل از ضرر تجارت کشورهای اروپایی با ایران وقتی در کنار حجم تجارت خارجی اروپایی‌ها با آمریکا قرار می‌گیرد تمایل به صفر

پیدا می‌کند. اینها صرفا بر مبنای مقایسه صرفه اقتصادی ایران و آمریکا برای اروپاست و

توضیح وزارت اقتصاد در خصوص رقم سرمایه‌گذاری خارجی در ایران

این جوابیه با بیان اینکه ارائه دقیق آمار مربوط به سرمایه‌گذاری خارجی از سوی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران صرفا بر اساس گزارش‌های واصله و مکاتبات رسمی صورت می‌گیرد، تأکید می‌کند: «آمار نهایی و منتشره از سوی این سازمان، بر پایه اطلاعات و مستندات دریافت‌شده از بانک مرکزی، بورس، گمرک، استان‌ها و دستگاه‌های ذی‌ربط گردآوری و منعکس می‌شود.»

جوابیه سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران تصریح دارد: «در اظهارات معاون مدیرکل دفتر سرمایه‌گذاری خارجی این سازمان، آمار و اطلاعات سرمایه‌گذاری خارجی در سال ۱۳۹۶ هجری شمسی، به صورت تقریبی و تخمینی بیان شده و مقصود صرفا ارائه تصویر کلی از نمای سرمایه‌گذاری و روند آن در کشور و قبل از نهایی شدن و جمع‌آوری اطلاعات لازم از سوی کلیه دستگاه‌های مسئول بوده است.»

مبنی بر روند کاهشی سرمایه‌گذاری خارجی نسبت به سال‌های قبل در ایران را به‌عنوان یک مرجع رسمی مورد استناد قرار داده و از آن علیه دولت و وزارت امور اقتصادی و دارایی استفاده می‌کردند اما اکنون که شاهد روند افزایش چشمگیر آمار جذب سرمایه‌گذاری خارجی در گزارش سال ۲۰۱۷ آنگتاد نسبت به سال قبل می‌باشسیم، صحت این آمار و گزارش مذکور، مورد تردید قرار می‌گیرد.»

اطلاعات سرمایه‌گذاری خارجی در سال ۱۳۹۶ می‌خوانیم: «در مطالب مندرج در برخی رسانه‌ها، به استناد اظهارات معاون مدیرکل سرمایه‌گذاری خارجی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، آمار آنگتاد درخصوص رقم سرمایه‌گذاری خارجی در ایران مورد تردید قرار گرفته است.» این جوابیه می‌افزاید: «این در حالی است که همین رسانه‌ها گزارش‌های آنگتاد در برخی سال‌های گذشته،

تا ساختارها اصلاح نشود، نمی‌توان برای اقتصاد کاری کرد

رفتارها شدنی نخواهد بود، اما با شناسایی گلوگاه‌های کلیدی و فهم درست از مساله می‌توان به بهبود اوضاع سرعت بخشید و بیش از پیش به این راه غلط ادامه نداد.

امروز مهم‌ترین مشکل شبکه تولید نبود اعتبار و سرمایه عنوان می‌شود؛ این موضوع تا جایی پیش رفت که آقای روحانی یکی از مهم‌ترین برکات برجام را ورود سرمایه به کشور خواند. فارغ از صحت و سقم چنین ادعایی، سرمایه و اعتبار موضوعی است که با نام بانک متناظر است. نقش بانک‌ها در اقتصاد امروز نقشی کلیدی و محوری محسوب می‌شود. آنها مانند قلب در بدن اقتصادند که با پمپاژ پول، وظیفه خون‌رسانی را انجام می‌دهند. اگر خون لازم به اندامی در بدن نرسد، آن اندام دچار اختلال می‌شود و در صورتی که بیش از اندازه به اندامی خون برسد نیز شاهد اختلال خواهیم بود. امروزه بانک‌ها خلق پول می‌کنند و اختصاص‌دهنده آن نیز خودشان هستند. آنها مستقیم یا غیرمستقیم

از مرز ۱۵۰۰ میلیارد تومان گذشته در حالی که در ابتدای روی کار آمدن دولت یازدهم رقمی حدود ۴۸۰ هزار میلیارد تومان بود. درواقع نقدینگی به‌طور چشمگیری افزایش یافته اما تغییر چندانی در وضعیت رونق اقتصادی به وجود نیابوده و این به‌دلیل سیاست منفعلانه بانک مرکزی و عنان خلق پولی است که به دست بانک‌ها افتاده و به سمت تولید و اشتغال هدایت نمی‌شود. گام دوم که در حکم لازم و ملزوم گام اول است، در جلوگیری از فعالیت‌هایی است که مولد نیستند و ارزش افزوده‌ای برای اقتصاد ایجاد نمی‌کنند. این کار ابزارهای مشخصی را می‌طلبد که نیازمند همراهی و همکاری قوای سه‌گانه است. این ابزارها سالیان متمادی در دنیا برای از بین بردن بازارهای غیرمولد از سوی برخی دولت‌ها اجرا می‌شود. مثلا در کشور پرتغال مالیاتی برای خرید و فروش خانه تعیین شده به‌گونه‌ای که قیمت فروش خانه از قیمت خرید آن کم شده و ۲۸ درصد این مابه‌التفاوت به جیب دولت می‌رود. اگرچه شرایط گوناگونی برای اخذ این مقدار مالیات تعبیه‌شده اما روح چنین قوانینی برای جلوگیری از مطلوبیت سرمایه‌گذاری در بازارهایی است که هدف سفته‌بازان قرار می‌گیرند.

تقویت تولید و جلوگیری از فعالیت‌های غیرمولد وظیفه‌ای حاکمیتی است و هر کشوری که در طلب عدالت و شکوفایی ظرفیت‌ها باشد، لاجرم مسیرش از این دو فعالیت می‌گذرد. این موضوع شامل کشور ما نیز می‌شود و تنها با جلوگیری از فعالیت‌های غیرمولد و تقویت فعالیت‌های مولد، می‌توان انتظار بهبود اوضاع و افزایش رفاه و بهره‌وری داشت و در صورت عدم عزم لازم برای تحقق چنین امری، وضعیت هر روز بدتر از روز قبل خواهد بود.

رشد تولید ناخالص داخلی بر حسب فعالیت‌های اقتصادی (درصد)

به قیمت‌های ثابت سال ۹۰	سال	فصل اول	فصل دوم	فصل سوم	فصل چهارم	فصل پنجم
گروه کشاورزی	۴,۲	۲,۲	۳,۳	۴	۲,۱	۳,۲
گروه نفت	۶۱,۶	۵,۹	۵,۷	-۳,۳	-۴,۲	۰,۹
گروه صنایع و معادن	۲,۲	۴,۶	۵,۵	۴,۵	۵,۵	۵,۱
معدن	۲,۱	۳,۷	۱,۵	۰,۸	۵,۵	۲,۹
صنعت	۶,۹	۵	۶,۴	۴,۴	۵,۴	۵,۳
برق، گاز و آب	۶,۸	۸,۳	۶,۳	۷,۱	۸,۴	۷,۵
ساختمان	۱۳,۱-	۳,۵-	۳,۱	۱,۴	۲	۱,۲
گروه خدمات	۳,۶	۴,۳	۴,۸	۴	۴,۴	۴,۴
بازرگانی، رستوران و هتلداری	۶,۲	۶,۶	۵,۷	۲,۶	۴,۴	۴,۷
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۶,۷	۵,۶	۸	۶,۴	۸,۱	۷,۱
خدمات موسسات پولی و مالی	۱,۷	۲,۶	۳,۵	۳,۵	۳,۴	۳,۳
خدمات عمومی	۲	۳,۲	۴,۷	۸,۲	۲,۶	۴,۴
خدمات اجتماعی شخصی و خانگی	۰,۱	۱,۷-	۳,۳-	۸,۲-	۱,۹-	۳,۸-
تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه	۱۲,۵	۴,۶	۵,۱	۲,۴	۲,۷	۳,۷
تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه بدون نفت	۳,۳	۴,۳	۴,۹	۴,۲	۴,۸	۴,۶